

Raskompendium för

HÄLLEFORSHUND

Utarbetat av
Svenska Älghundklubben
inför exteriördomarkonferensen 2016

Inledning

Denna publikation är tänkt som ett hjälpmedel för auktoriserade domare som dömer älghundsraser på utställning. Den är också tänkt att användas vid fortbildning av domare samt vid utbildning av nya domare för raserna, likaså vara ett hjälpmedel för uppfödare, hundägare och andra intresserade.

Uppbyggnad av detta kompendium

I detta kompendium ingår den av SKK fastställda rasbeskrivningen. Standarden har genomgående markerats med fet stil.

De kommentarer som förekommer har skrivits med lättare stil och är älghundklubbens egna åsikter.

I kompendiet ingår också bilder med tillhörande bildtexter som vi hoppas skall ge stöd för minnet om vad Älghundklubben tycker är rätt och fel. Alla ingående bilder har fotografernas medgivande till publicering i detta kompendium och för publicering på SKK's och SÄK's hemsidor. Bildtexterna kommenterar i första hand vad som beskrivs i intilliggande text.

Kompendiet är omarbetat inför exteriörkonferensen 2016 av Arvid Göransson, Britt-Marie Nordquist och Mona Sundqvist på uppdrag av SÄK's utställningskommitté.

Övrigt tillgängligt studiematerial

Protokoll från exteriördomarkonferenser.

Innehåll

Den historiska bagrunden om hälleforshund.....	4
Standard för hälleforshund	7
Ursprungsland/hemland	7
Användningsområde	7
FCI-klassifikation	7
Helhetsintryck	7
Huvud.....	8
Skallparti	8
Stop	9
Nostryffel	9
Nosparti.....	9
Läppar	9
Käkar/tänder.....	9
Kinder	10
Ögon	10
Öron	10
Hals.....	10
Kropp.....	10
Överlinje	11
Rygg	11
Kors.....	11
Bröstkorg	11
Underlinje	12
Svans	12
Extremiteter	12
Framställ	12
Skulderblad	13
Armbåge.....	13
Mellanhand.....	13
Bakställ	13
Päls.....	14
Pälsstruktur	14
Färg.....	14
Storlek/vikt.....	14
Mankhöjd.....	14
Fel	15
Diskvalificerande fel	15
Nota bene.....	15
Testiklar.....	15

Den historiska baggrunden om hälleforshund

Uppkomsten och framväxten av de hundar som idag ingår i hälleforshundrasen skedde parallellt med den kraftiga tillväxt av älgstammen som inträffade under 1930- talet i vissa områden av Värmland och Västmanland. Stora ansträngningar gjordes för att älgstamens tillväxt skulle minskas och begränsas. Delar av den skogspersonal som var anställda vid Hellefors Bruks AB hade därför under perioden 1935-1955 älgjakt som en av sina främsta arbetsuppgifter under höstarna. En uppgift som oftast utfördes som enmansjakt med en duglig löshund. Behovet av duktiga jakthundar tillsammans med en snabbt växande älgstam är därför det fundament som hälleforshundens tillkomst vilar på.

1920-tal

Det var under hela decenniet en kraftigt begränsad avskjutning på älg. Spetshundar med varierande bakgrund och ursprung användes vid jakterna. Älgjakt med hund bedrevs huvudsakligen som löshunds-jakt. I norra Hälsingland levde och jagades det med två hundar (känd bakgrund) vars avkomma senare har kommit att betraktas som hälleforshundarnas stamfader.

1930-tal

I juli månad 1930 föddes hanhunden Pajo i byn Styggberg i Hälsingland. Hunden såldes 1936 till Hellefors Bruks AB och blev där brukad av jägmästare E. Rådberg. Pajo gick i avel något år efter ankomsten till Hellefors. Hanhunden Puck (ägare O. Knöppel) var ett resultat av en korsning mellan Pajo och tiken Akka (finsk spets, ägare L. Liljefors). Skälet för att finnspetsen Akka blev betäckt var en önskan om att i avkomman kunna bevara Pajos gulröda färg. Puck återparades i början av februari 1939 på Akka och hanhunden Karr I föddes den 4/4 samma år.

I mitten av 30-talet fördes ett antal ostjaklaikar in i Sverige. Några av dem skulle senare komma att ingå i den kärna av hundar som under 1940-talet började bilda begreppet "hälleforshund". Den mest kända av "ostjakerna" är tiken Spanja (född 1937) som ägdes av skogvaktare M. Norman. Spanja betraktas idag som hälleforshundarnas stammoder.

1940-tal

Spanja paras med Karr I och flera av valparna kom senare att användas i avel. Dokumentation på obrutna avelslinjer från hanhundarna Stor-Pajo, Gajo och Pan I samt tiken Kajsa finns från tidigt 40-tal fram till dagens hälleforshundar. Ännu ett inslag av ostjaklaika som ingick i M. Normans uppfödning kom via tiken Mejt (född 1942, ägare M. Thelin), fallen efter en gul ostjakhane som år 1937 blivit såld till Nås. Mejt parades den 21/3 1949 med Normans hanhund Gajo och avkomman ingick senare i dennes fortsatta uppfödning av hälleforshundar.

Jägarnas önskan att hundarna förutom stor slitstyrka och stark jaktlust dessutom gärna skulle ha gulröd pälsfärg, innebar att aveln tidigt inriktades på hundar med starka inslag av ostjaklaika. Vid sidan av den uppfödning och spridning av hundar som Norman bedrev så var det endast enstaka kullar som föddes fram och då oftast för eget bruk. Den kraftiga fokuseringen på bruksegenskaper och funktion tillsammans med M. Normans dominerande uppfödning, skapade snabbt en relativt enhetlig typ av hundar. En enhetlighet som uppnåts trots att kraven vid val av avelstikar inte tillnärmelsevis motsvarades av de krav som ställdes på hanhundarna. Redan under det sena 40-talet fanns embryot till en dåtida "ras-standard" som beskrev viktiga detaljer i hundarnas typ, jaktförmåga och jaktsätt.

1950-tal

Begreppet "hälleforshund" började spridas långt utanför trakterna av Hellefors. Många av de valpar som föddes köptes av jägare runt om i Norrland. De blev därför, bortsett från kärnområdet omkring Hellefors, spridda över ett geografiskt mycket stort område. Den stora spridningen innebar att kontakterna mellan ägare till hälleforshundar var liten och aveln av "äkta hälleforsare" utanför Helleforsområdet var därför obetydlig. De parningar som genomfördes skedde oftast mellan en duktig hälleforshundane och en tik från någon av de andra älghundraserna. Aveln av hälleforshundar var under hela 50-talet fortsatt koncentrerad till Helleforsområdet.

Den helt dominerande uppfödaren var fortfarande M. Norman vars uppfödning i slutet av decenniet hade producerat närmare 400 st. valpar. Under 50-talet minskade inslaget av ostjaklaika i hällefors-hundarna även från uppfödarna runt Hällefors. Främst beroende på det långa tidsavståndet till när rena ostjaklaikor fanns att tillgå och att det dessutom vid enstaka tillfällen tillkommit avelstikar från andra älghundraser.

1960-tal

Den 6/11 1963 föds den näst sista kullen valpar i den Normanska uppfödningen. Den sista skulle dröja i ytterligare 5 år och föds först den 17/8 1968. Därmed var M. Normans uppfödargärning med hällefors-hundar avslutad. Flera av hundarna i den sista kullen återfinnes i stamtavlorna hos många av dagens hälleforshundar. Andra uppfödare i och omkring Hällefors vars avel började lämna spår i rasen var A. Hellström, H. Thomasson, Hedlund och Vahlegren. Inslag av jämthund och gråhund förekom. Under senare delen av 60-talet förskjuts tyngdpunkten i aveln av hälleforshundar norrut. J. Gulin i Gulsele hade då påbörjat sin uppfödning som syftade till en avel av hundar med så stort inslag av ostjakblod som möjligt. Hundar ur M. Normans uppfödning utgjorde grundmaterialet och en noggrann dokumentation av den fortsatta aveln påbörjades. Rekonstruktioner av den avel som pågått sedan 30-talet började göras och mer eller mindre fullständiga stamtavlor upprättades för ett antal hundar bakåt i tiden. M. Normans sista valpkull föddes fram av en tik ur J. Gulins uppfödning. Den hade sommaren 1968 blivit parad med E. Rådbergs hanhund Pan II. Även i J. Gulins uppfödning av hälleforshundar fanns till en början inslag av gråhund.

1970-tal

Två grupper av hälleforshundar började framträda där släktskapet mellan hundgrupperna med tiden successivt försvagades. En sydlig grupp som avlades fram av uppfödare som A. Hellström, H. Thomasson m.fl. samt en nordlig grupp av hundar där J. Gulin var den helt dominerande uppfödaren. J. Gulins fortsatta efterforskningar i hälleforshundarnas bakgrund och historia innebar att ett stort antal kontakter togs med andra uppfödare och tidigare ägare till hälleforshundar. Som en följd av detta växte det fram en samlad bild av hur det dåtida hundmaterialet var beskaffat och var det dessutom geografiskt befann sig. En diskussion om vad som var utmärkande för en hälleforshund pågick mellan några av uppfödarna och J. Gulin började under tidigt 70-tal använda sig av begreppet "Normanshund" för att tydligt markera varifrån kärnmaterialet skulle härstamma.

Ända sedan början av 50-talet hade det sålts hälleforshundvalpar till Norrland och under 70-talet skulle norrlands inland växa fram som det främsta avsättningsområdet för hälleforshundar. Ca. 85% av hundarna ur J. Gulins uppfödning blev placerade hos jägare i norra Sverige, samtidigt som ett antal av de valpar som föddes fram av bl.a. A. Hellström också såldes till norrländska jägare. Enstaka inkorsningar av gråhund skedde under 70-talet och några av dessa kan återfinnas i ett antal av dagens hälleforshundar.

1980-tal

Ryktet om "hälleforsaren" som en frisk, stark och duglig jakthund på älg hade spridits bland många jägare redan under 40- och 50-talen och ett stort antal av de hundar som genom åren fötts fram hade väl motsvarat de jaktliga krav som ställts på dem. Trots att viss "buskavel" förekommit hade hundarna till typ och jaktbeteende varit förhållandevis enhetliga. Främst torde detta berott på enstaka uppfödares dominerande ställning och den av J. Gulin drivna och nu allmänt accepterade uppfattningen, att en "äkt hälleforsare" har en stor del av sina rötter hos hundar som sprungit fram ur M. Normans avel. En efterfrågan på valpar som inte motsvarades av tillgången innebar att nya uppfödare tillkom under 80-talet. En uppfödning där hundarna ibland till sitt utseende och jaktsätt var helt otypiska med det som under decennier varit kännetecknande för hälleforshundarna. Innan årtiondet var slut hade bl.a. ett antal kullar fötts fram med småväxta, kvadratisk byggda och starkt fågelintresserade hundar som alla hade sålts under benämningen "hälleforshundar". Den 24 januari 1988 föds den sista valpkullen i J. Gulins uppfödning. Kullen bestod av nio valpar och en av dessa, hanhunden Boris, skulle senare komma att utgöra modellhund för den första utarbetade och godkända rasstandarden för hälleforshundar.

1990-tal

J. Gulin avlider hösten 1989 och andra tongivande uppfödare är på grund av hög ålder i slutet av sin uppfödargärning. Utan deras kännedom och dokumentation om hundarna och deras härstamning skulle en fortsatt avel på hälleforshundar kraftigt försvåras. En arbetsgrupp skapades därför under våren 1990 med uppgiften att säkerställa hälleforshundens fortsatta existens. Som ett resultat av deras arbete bildades Hälleforshundklubben vid ett möte i Gulsele den 18 juni 1994. Avelsråd utsågs och regler för rådgivning samt vilka krav som skulle ställas på godkända avelshundar fastställdes. En första mönstring någonsin av hälleforshundar skedde i augusti 1994 i samband med "Fallens Dag" i Viksjö. Ett 40-tal hundar blev under dagen bedömda av J. Åkerman. Under perioden 1995-99 blev ytterligare ca. 250-300 st. hundar mönstrade, oftast i samband med Hälleforshundklubbens årsmöten. Det genomfördes också under samma tidsperiod ett 30-tal inofficiella jaktprov på älg med hälleforshundar. Den uppfödning av hälleforshundar som pågick under 90-talet gjordes, med några få undantag, till allra största delen av tikägare som tog någon enstaka kull. Antalet valpar som föddes och godkändes av klubben var ca. 50-60/år. Inkorsning av främmande ras skedde inte under 1990-talet.

2000-tal

I april månad år 2000 blev hälleforshunden godkänd som egen ras och den upptogs därmed i SKK:s annexregister. Rasgodkännandet medförde att rasklubbens kännedom om hundarna under årtiondet breddades och fördjupades. Möjligheterna att få del av de arbeten som bedrivs inom SÄK och SKK ökade på ett påtagligt sätt klubbmedlemmarnas intresse och förståelse för att hundarnas hälsotillstånd och jaktförmåga måste bli kända. Detta, tillsammans med att klubben under de första åren efter godkännandet lämnade ett ekonomiskt bidrag till de medlemmar som dokumenterade sina hundar, gjorde att ett stort antal hundar i slutet av decenniet var jaktprovsmeterade, hd-röntgade, ögonspeglade o.s.v. Vid Hälleforshundklubbens årsmöte i maj år 2008 fanns 3 fall av ärftlig katarakt inrapporterade (av totalt 6 st. ögonlysta). Klubben tog då på avelsrådets inrådan beslutet att alla hundar som brukades i avel i fortsättningen skulle vara ögonlysta och då ha erhållit bedömningen ua. Läget bedömdes som oroande och mötet uppmanade därför till att en allmän screening av hundar skulle ske.

År 2005 påbörjades en årlig unghundgranskning med inrapportering av hundarnas jaktliga utveckling under sin första jaktsäsong. Denna samlade kunskap om enskilda hundars kvalitéer utgjorde viktiga och nödvändiga redskap i den avelsplanering som bedrevs inom klubben.

Antalet registrerade valpar per år var fortsatt ca 50-60 st. Inavelsgraden i kullarna var dock sjunkande under hela perioden. Rasgodkännande och registrering av hundar med inslag av annan älghundras skedde efter noggrann bedömning vid 3-4 tillfällen under perioden 2000-2009.

Hälleforshunden är i nuläget en liten ras med smal avelsbas. För att avel skall kunna bedrivas på ett fortsatt hållbart sätt är vi angelägna om att inte ha allt för långtgående krav vad gäller utseende, eftersom detta riskerar leda till en ökad genförlust, genom ökad selektering av presumtiva avelsdjur.

Källa: Svensk Jakt 1994, Bernt Karlsson

Standard för hälleforshund

Ursprungsland/hemland

Sverige

Användningsområde

Jakthund (älghund)

FCI-klassifikation

Ej erkänd av FCI

Helhetsintryck

Hälleforshunden skall vara en medelstor till stor spetshund av utpräglad jakthundstyp. Kroppsbyggnaden skall vara rektangulär, torr och kraftig med god resning. Den får inte vara för tung. Hunden skall ge intryck av att vara stark, modig och energisk.

Kommentarer

Hälleforshunden skall vara rektangulär med en naturligt god resning samt ha för spetshundstypen normala vinklar. Avsaknad av resning och loj i övrigt sänker hundens kvalité. Det väsentliga för könsprägel hos en hanhund är kraftigt utvecklat huvud, kraftigt, resligt framparti, muskulös hals, i förhållande till en tik smalare kors och bäcken. Något kortare länd och mer utpräglad muskulatur. Könsprägel skall vara tydlig i båda könen.

Älghundklubben har sedan sitt bildande 1952 värvat om den rätta typen av hund. Klubben är också noga med att fastställda uttryck för typ och exteriöra detaljer (utmärkt, mycket god, god och godtagbar) användes av domarna och att hundarnas mankhöjd skall mätas noga vid varje utställning.

I SKK:s anvisningar för bedömning framgår att den övergripande anvisningen skall vara att "varje avvikelser från standarden är fel och skall bedömas i förhållande till graden av avvikelse". Vidare skall fel och förtjänster vägas emot varandra.

De nordiska älghundklubbarna har i samråd med uppfödare och avelsråd utarbetat en genom åren väl beprövad praxis, där vissa inte önskvärda fel bör knytas till en viss prisvärld. Där denna typ av vägledning förekommer i "kommentarerna" skall detta ses som specialklubbens rekommendationer.

Hälleforshund

Excellent hane med utmärkt resning och helhet.

*Mycket god tik, på den tyngre sidan,
med något långt nosparti.*

En allt igenom excellent hane.

Huvud

Huvudet skall vara torrt, långsträckt och kilformat. Skallpartiet skall vara lika långt eller något längre än nospartiet.

Kommentarer

Hund med alltför kilformat (snipigt) nosparti utesluter CK.

Skallparti

Skallen skall vara svagt välvd.

Stop

Stopet skall vara tydligt markerat, utan att vara brant eller djupt.

Utmärkt skuret huvud, något lågt ansatta öron.

Huvud med något kullrig panna och hårt markerat stop men utmärkt ansatta öron.

Nostryffel

Nostryffeln skall vara svart och välutvecklad.

Nosparti

Nospartiet skall vara svagt avsmalnande och får inte vara spetsigt. En svag breddning vid huggtänderna är normalt. Nosryggen skall vara rak.

Läppar

Läpparna skall sluta väl an mot käkarna.

Käkar/tänder

Välutvecklade käkar. Saxbett.

Kommentarer

Ett kraftigt och väl utvecklat bett är önskvärt. Tångbett d.v.s ett bett i vilket över och underkäkens fram-tänder mötes egg mot egg är en ringa avvikelse från idealbettet och bör inte påverka prissättningen. Över- eller underbett är inte önskvärt och skall vara kraftigt prisnedsättande. Avsaknad av P1:orna tolereras. Avsaknad av andra tänder är prisnedsättande. Bettet består inte enbart av tänder, utan också av käkarna som skall vara välutvecklade. Se till att hunden har kraftiga tänder. Det är viktigt att underkäken är tillräckligt bred och normalt utvecklad. Tandstatusen skall kontrolleras noga.

Hälleforshund

Kinder

Kinderna skall vara flata.

Ögon

Ögonen skall vara bruna med vaken blick. Ögonöppningarna skall vara ovala. Ögonen skall inte vara stora eller utstående.

Öron

Öronen skall vara högt ansatta, styvt upprättstående, spetsiga och lättroliga. De skall vara riktade något isär.

Kommentarer

Mjuka vippande öron är fel och är kraftigt prisnedsättande. Vikta öron är inte önskvärda och skall vara kraftigt prisnedsättande.

Hals

Halsen skall vara torr och muskulös med god längd och resning.

Kropp

Bålens längd skall något överstiga mankhöjden d.v.s. rektangulär kroppsform.

*Hane av alltför feminin typ.
Kort bröstorg och uppdragen buklinje.*

*Hane med bra bål och benstomme
men något hårt ringlad svans.*

Foto: Bernt Karlsson

*Excellent tik med goda proportioner
men önskas med mera mask.
Står lite vridet vilket gör att hon upplevs något kort.*

*Excellent hane med goda proportioner och
utmärkt färg och bra mask.*

Överlinje

Överlinjen skall hos hanhunden vara aningen sluttande från manke till kors.

Kommentarer

Sluttande överlinje är även önskvärt på tikar.

Rygg

Ryggen skall vara rak med kraftigt utvecklad muskulatur.

Kors

Korset skall vara svagt sluttande.

Bröstkorg

Bröstkorgen skall vara rymlig och djup utan att vara tunnformad.

Kommentarer

Bröstkorgen skall även vara av god längd.

Hälleforshund

Underlinje

Buklinjen skall vara något uppdragen.

Svans

Svansen skall vara högt ansatt, medellång, tät och rikligt hårbeklädd utan fana. Den skall bäras i en båge uppbruten över ryggen, eller ringlad över eller nära rygglinjen.

Kommentarer

Svansen får inte vara för hårt ringlad. Noteras i kritiken och bör beaktas i konkurrenssklass.

Något hårt ringlad svans.

Korrekt ansatt men något kort svans.

Extremiteter

Framställ

Frambenen skall vara torra, kraftiga, raka och parallella. Benens längd skall vara minst halva mankhöjden.

Allt för öppna vinklar både bak och fram.

Tik med bra bål och kroppslängd, utmärkt lårbredd men något klen vinklad.

Skulderblad

Skuldrorna skall vara muskulösa med långa snedställda skulderblad.

Armbåge

Armbågarna skall ligga tätt intill bröstkorgen och varken vara utåt- eller inåtvridna.

Mellanhand

Mellanhänderna skall vara fjädrande. Från sidan sett skall de vara svagt vinklade mot underarmen.

Bakställ

Bakbenen skall ha kraftig benstomme. Bakifrån sedda skall de vara raka och parallella. Från sidan sett skall benen vara muskulösa med tydlig vinkling i knä- och hasled.

Kommentarer

Hälleforskunden skall ha för spetshundstypen normala vinklar.

Såväl fram- som bakbenen skall vara välvinklade samt parallella. Klen benstomme eller långt framskjutna skuldror med dåligt förbröst tyder oftast på en alltför dålig vinkling fram. Veka handlovar, stupande kors eller dålig vinkling i knä och has är fel som påverkar funktionen och skall dra ner priset i förhållande till graden av avvikelser.

Frambenen skall vara raka med tassarna riktade framåt. Utåtvridna framtassar är ofördelaktigt.

Observera att avlånga, platta eller lösa tassar med spretande tår nedsätter slitstyrkan och är ett grovt fel på en så här stor tung hund.

Hälleforshund

Önskvärt: Hund med utvecklad svart mask.

*Avsaknad av mörk mask utesluter inte från CK/Cert.
Vid rangordning av två i övrigt likvärdiga hundar
skall dock svart mask premieras.*

Päls

Pälsstruktur

Pälsen skall bestå av längre, grovt täckhår och kort, mjuk underull. Underullen skall vara tät och riklig. På huvudets och benens framsida skall pälsen vara kort, tät och glatt. Öronens päls skall vara kort, tät och mjuk. Frambenens och lårens baksidor har längre päls. På hals och skuldror är pälsen mera utvecklad och bildar krage.

Färg

Färgen skall vara gulröd i mörkare eller ljusare nyanser. Det är önskvärt med mörkt nosparti. Ljusa nössidor och kinder är tillåtet.

Färgen skall vara ljusare på bröst, buk och ben, i selteckningen samt på lårens baksidor och svansens undersida. På öronens baksida är färgnyansen mörkare. Underullen skall helst vara gulvit.

Kommentarer

Den gulröda färgen och den mörka masken bör alltid eftersträvas. Var vaksam på för ljusa hundar. Det är inte önskvärt när färgen är för vit vilket skall noteras i kritiken.

Storlek/vikt

Mankhöjd

Hanhund	55 – 63 cm
Tik	52 – 60 cm

Kommentarer

Om hundens mått överskrider eller underskrider tillåtna mått skall det vara kraftigt prisnedsättande. Hälsförshunden skall mätas noga på så fast underlag som möjligt. Mankhöjder mot nedre gräns är prisnedsättande. CK bör tilldelas hanhundar >57 cm och tikar >55 cm.

Fel

Varje avvikelse från standarden är fel och skall bedömas i förhållande till graden av avvikelse och dess påverkan på hundens hälsa och välbefinnande samt förmåga att utföra sitt traditionella arbete.

Diskvalificerande fel

- Aggressiv eller extremt skygg
- Hund som tydligt visar fysiska eller beteendemässiga abnormiteter skall diskvalificeras

Nota bene

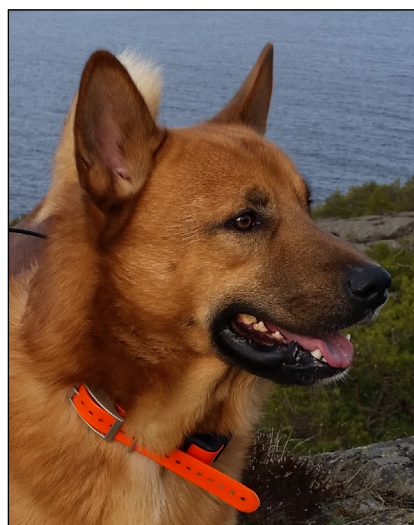
Endast funktionellt och kliniskt friska hundar med rastypisk konstruktion skall användas till avel.

Testiklar

Hos hanhundar måste båda testiklarna vara fullt utvecklade och normalt belägna i pungen.

*Hane med en utmärkt helhet och fina proportioner.
Utmärkt hals, manke och överlinje. Korrekt kors och svans.*

Svenska Älghundklubben
Byggnad 62, Frösö Park
832 56 Frösön

063 - 430 70

www.alghundklubben.com
info@alghundklubben.com